

Tulemusvaldkonna aruanne 2025

Tark ja tegus rahvas

Tulemusvaldkonna eesmärk

Eesti inimestel on teadmised, oskused ja hoiakud, mis võimaldavad teostada end isiklikus elus, töös ja ühiskonnas ning toetavad Eesti elu edendamist ja üleilmset säästvat arengut

Noore avarad arenguvõimalused, turvatunne ja kindel tugi loovad Eestit, mida noor tahab edasi viia

Valdkonna arengukavad

Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035

Noortevaldkonna arengukava 2021–2035

Tulemusvaldkonna programm

Haridus- ja noorteprogramm

Tulemusvaldkonnaga seotud valitsemisala

Haridus- ja teadusministeeriumi valitsemisala

TULEMUSVALDKONNA ÜLEVAADE

Möödikud

Madala haridustasemega mitteõppivate 18–24 aastaste osakaal on viimased viis aastat püsinud 10-11 protsendi juures. Sealjuures on murettekitav naiste osakaalu kasv viimastel aastatel. Kuna käivitatud on õppimiskohustuse reform, tuleb seda möödikut jätkuvalt tähelepanelikult seirata.

Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute osakaal on 2020. aastal jõudnud tasandile vahemikus 74–75 protsenti ja seal püsinud. Senine trend ei anna lootust, et oleks võimalik saavutada „Eesti 2035“ strateegia siht 80 protsenti. Sihi poole liikumist peaks positiivselt mõjutama hakkama õppimiskohustuse ja kutsehariduse reform.

Täiskasvanute elukestvas õppes osalemine on jätkuvalt tõusuteel, mis on väga positiivne tendents. Eriti seetõttu, et kasvab ka madala haridustasemega täiskasvanute elukestvas õppes osaluse määr.

Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest on püsinud viimasel neljal aastal üpris stabiilselt 26-27 protsendi juures ja tõusu pole märgata. Oodatavalt peaks tänu Inseneriakadeemia ja IT-akadeemia jm sekkumistele see näit hakkama lähiaastatel tõusma.

Ennastjuhtiva õppija näitajaid on seiratud kolmel aastal. Aegrida on lühike ja ehkki 2025. a näitab kõigi kolme möödiku taseme kasvu, on veel vara nende muutumisele hinnanguid anda.

Õpetajate palgatase suhtena Eesti keskmisse palka on paraku taas pisut langenud, sest 2025. aastal tuntavat palgatõusu ei toimunud.

Arengud

Tehisintellekti (TI) kasutuselevõtt hariduses (TI-Hüpe). 2025. aastal käivitati ulatuslik programm, mille

eesmärk on tuua tehisintellekti tööriistad igapäevasesse õppetöösse. Õpilased ja õpetajad saavad tasuta ligipääsu kaasaegsetele TI-õpirakendustele ning õpivad neid teadlikult ja vastutustundlikult kasutama. Eesmärk on parandada õppimise kvaliteeti ja hoida Eesti haridus maailma tippasemel. Programmi esimeses etapis saavad Eesti koolide 10.-11. klasside õpilased ja nende õpetajad ligipääsu tehisintellektil põhinevatele õpirakendustele. Vt lähemalt [TI-Hüpe](#)

Õppimiskohustuse kehtestamine kuni 18. eluaastani. Senine koolikohustus (kuni 17. eluaastani) asendati õppimiskohustusega, mis kestab täisealiseks saamiseni. See tähendab, et noored peavad pärast põhikooli jätkama õpinguid kas gümnaasiumis või kutsehariduses vähemalt 18. eluaasta täitumiseni või kuni kesk- või kutsehariduse lõpetamiseni. Muudatuse eesmärk on vähendada koolist väljalangemist ja tõsta noorte haridustaset, et vähemalt 90 protsenti 20-24a Eesti inimestest omandaksid kesk- või kutsehariduse. Seoses reformiga on oluline muudatus, et enam ei jää keegi haridusteelt kõrvale ka põhikooli kehvamate eksamitulemuste korral. Järeleksamite kohustus kaob ning kõik õpilased liiguvad edasi järgmisele haridustasemele. Vajadusel pakutakse neile tuge, et vajalikud teadmised ja oskused omandada.

Kutsehariduse reform ja uued õppimisvõimalused, tänu millele muutub kutseharidus põhikoolilõpetajale paindlikumaks ja atraktiivsemaks. Kutseõppeasutustes avati esimesed nelja-aastased rakendusliku gümnaasiumi õppekavad, kus noor saab lisaks ametile ka tugeva keskhariduse, mis võimaldab nii tööturule siirduda kui õppida edasi kõrghariduses. Sel sügisel said noored õppima asuda 12 koolis 13 uuel rakendusliku gümnaasiumi õppekaval. Kui varem oli kutseharidus paljuski tasuta ka täiskasvanutele, siis nüüd muudeti korduv õppimine tasuliseks. St kui inimene on juba sama või kõrgema taseme hariduse omandanud, peab ta edaspidi tasuma. Muudatuse eesmärk on suunata ressursid rohkem noorte esmaõppe toetamiseks.

Eestikeelsele haridusele ülemineku jätkamine. Ülemineku teisel aastal toimub õpe eesti keeles kõigis 1., 2., 4. ja 5. klassides ning lasteaedades. Kui varem keskenduti peamiselt õpetajate keeleoskusele, siis alates 2025. aastast pööratakse rohkem tähelepanu õpetamismeetoditele ja õpetajate toetamisele. Ministeeriumi eestvedamisel valmisid sügisel õpetajatele juhendmaterjalid. Koole toetati täiendavate õppevahendite soetamisel ning jätkus Ida-Virumaal eesti keeles õpetavatele õpetajatele kõrgema töötasu maksmine. Metoodilisi ja pedagoogilisi täienduskooolitusi pakkusid haridustöötajatele ka Tallinna Ülikool ja Tartu Ülikool, sh Narva Kolledž.

Vastavalt sõlmitud haridusleppete loodi õpetajatele neljaastmeline karjäärimudel (alustav õpetaja, õpetaja, vanemõpetaja, meisterõpetaja), mis seob arenguvõimalused palgaga ja aitab muuta õpetajaameti atraktiivsemaks. Mudeliga luuakse süsteemne arengutee, mis toetab õpetajate ametis püsimist,

teadlikku karjäärivalikut ning õpetajate järelkasvu. Lisaks suurendati õpetajate puuduse leevendamiseks õpetajakoolituse õppekohti ning pakutakse stipendiume õpetajakoolituse ja tugispetsialistide õppekavadel õppivatele üliõpilastele. Ülikoolide vastuvõtumumbrid näitasid suurt huvi õpetajaks õppimise vastu.

Jõustus alushariduse reform, mille eesmärk on luua terviklik alushariduse süsteem ning tagada kõigile lastele kvaliteetne alusharidus lastehoius ja lasteaias. Septembrist jõustunud uus alusharidusseadus muutis laste toetamise süsteemi ühtsemaks ja lapsest lähtuvaks. Lapse arengu toetamise põhimõtted ja korraldus alushariduses ühtlustus põhikooli- ja gümnaasiumiseadusega, pakutav tugi ei sõltu enam niivõrd diagnoosist, kuivõrd lapse tegelikest vajadustest. Samuti toodi lastehoiuteenused haridus- ja teadusministeeriumi haldusalasse ning kehtestati uued nõuded lastehoidude ja lasteadeade õppekeskkonnale ja õppekavadele.

Jõustus põhikooli- ja gümnaasiumiseaduse muudatus, millega muudeti kohustuslikuks arvestada mitteformaalõppes (nt huvi-, spordi- või keeltekoolis) omandatud õpitulemusi tasemeõppe osana, kui õpilane ja lapsevanem seda taotlevad ning esitavad vastavad tõendid.

Koolivõrgu korrastamine. Riigikoolide hulka lisandusid Viljandi Täiskasvanute Gümnaasium ja seniste koolide liitmisel moodustatud Maarjamaa Riigikool. Otsustati liita riigi kutseõppeasutused Tallinnas, millega luuakse kaks rakenduslikku kolledžit: Tallinna Majandus- ja Teeninduskolledž ning Tallinna Tehnoloogiakolledž. Need luuakse Tallinna Teeninduskooli, Tallinna Majanduskooli, Tallinna Ehituskooli, Tallinna Tööstushariduskeskuse, Tallinna Lasnamäe Mehaanikakooli ja Tallinna Polütehnikumi liitumisel.

Eesmärk on, et vastutus kogu põhikooli järgse hariduse eest liiguks 2035. aastaks riigile. Jätkusid analüüsid, et leida optimaalne üldhariduse koolivõrgu lahendus piirkonniti. Loomisel on üld- ja kutseharidust ühendavad hariduskeskused, kus on võimalik omandada kutset, rakenduslikku gümnaasiumiharidust kui ka akadeemilist gümnaasiumiharidust või läbida ettevalmistava õppe aasta. Selleks valmis Euroopa Regionaalarengu Fondi toetuskeem hariduskeskuste pilootprojektide rakendamiseks aastatel 2025-2029.

Täiskasvanute koolituse seaduse muudatused. Septembrist jõustusid mikro kvalifikatsioonioõppe läbiviimise nõuded. Mikro kvalifikatsioonid on mõeldud täiskasvanutele, kes soovivad omandada lisaeriala, kitsama pädevuse või tervikoscuse, õppides väiksemate moodulitena. Õppe maht on viis kuni 30 ainepunkti ja lõpetanule antakse mikro kvalifikatsioonitunnistus, mille andmed kantakse Eesti Hariduse Infosüsteemi. Aasta lõpu seisuga oli registreeritud juba 348 mikro kvalifikatsioonioõppe õppekava 23 erinevalt õppeasutuselt, mis näitab selle õppe kasvavat populaarsust.

Õppelaenusüsteemi reform. Riigi tagatud õppelaenu maksimaalmäär kahekordistus – alates 2025/2026. õppeaastast saab taotleda õppelaenu kuni 6000 eurot õppija kohta. Eesmärk on pakkuda õppijatele piisavalt tuge eluks vajalike kulutuste katmisel. Lisaks algatati suurem reform, et muuta õppelaen paindlikumaks ja atraktiivsemaks. Valitsus saatis Riigikogusse

õppetoetuste ja õppelaenu seaduse eelnõu, millega pikendatakse tagasimaksmise perioodi, langetatakse intressi ning kaotatakse eraisikust käendaja või kinnisvaratagatise nõue. Reform jõustub kava kohaselt 1. septembrist 2026.

Noortevaldkonna toetuste süsteem läbis uuenduse. Detsembris võeti vastu määrus „Noortevaldkonna toetuste andmise tingimused ja kord“, mis koondas varem erinevates määrustes olnud toetused ühte raamistikku ja muutis toetuse taotlemise lihtsamaks ja selgemaks.

Väljakutsed

Madala haridustasemega noorte suur osakaal ja püsivalt kõrge NEET-noorte (noored, kes ei õpi ega tööta) määr. Iga kümnes noor jääb Eestis põhiharidusega. Põhikoolilõpetajatest ei jätka oma haridusteed igal aastal ligi 800 ning umbes 600 noort langeb esimesel põhikoolijärgse hariduse aastal välja. NEET-noorte osakaal 15–29-aastaste seas oli 2025. aastal 11,2 protsenti, mis tähendab, et 23 600 noort ei õpi ega tööta. Madala haridustasemega noored on tööturul kõige haavatavamad ning nende suur osakaal vähendab riigi teadmiste kapitali ja maksutululu ning suurendab sotsiaalkulusid.

Riigieelarve keerulise olukorra tõttu on endiselt probleemiks õpetajate palgatase. Kuigi õpetajate palga alammäär kasvab 2026. aastal 8,2 protsenti ja rakenduv karjäärimudel toob kaasa täiendava palgatõusu, jääb õpetajate keskmine palk endiselt alla arengukava sihttaseme. Samuti on endiselt probleemiks õpetajate suur töökoormus, mis kombineerituna palgatasemega viib kvalifitseeritud õpetajate nappuseni. Seda eriti loodus- ja täppiseaduste õpetajate puhul, kus väljaspool haridussektorit on töötasu sageli kõrgem.

Kvalifikatsiooniga üldhariduskoolide ja lasteadeade õpetajate osakaal väheneb. Langus on tingitud osalt õpetajate nappusest (eriti reaalinete õpetajate puhul), aga muuhulgas ka eestikeelsele õppele üleminekust, kuivõrd eesti keele oskus on kvalifikatsiooni üks põhinõue. Seetõttu tuleb keeleoskuse nõuetele vastavuse probleem esile ennekõike Ida-Virumaal, kus nõuetele vastavate õpetajate osakaalu langus on olnud kõige drastilisem. Sageli on ametist lahkunud õpetaja asemele värvatud keeleoskuse nõuetele vastav, aga teisi kvalifikatsiooninõudeid (veel) mitte täitev õpetaja.

Haridusvalikute struktuur ei vasta majanduse vajadustele. Põhikoolist jätkab kutseõppes vaid 22 protsenti, mis on oluliselt vähem kui tööturg vajab, ning kutseõppe kvaliteet ei vasta sageli tööandjate ootustele. Samal ajal jääb kõrghariduse vastuvõtt alla ühiskonna vajaduse valdkondades, kus tööjõupuudus kasvab – inseneerias, IKT-s, tervishoius ja hariduses.

Rahvastikumutustele mittevastav koolivõrk. Prognooside kohaselt on 2040. aastaks haridussüsteemis ligikaudu 62 000 õppijat vähem kui praegu, mis teravdab vajadust koolivõrku korrastada. Keskhariduse vastutus on killustunud ning paljud koolihooned alakasutatud. Enam kui pooltes gümnaasiumides õpib alla 150 õpilase, mis tõstatab küsimuse ressursside tõhusast kasutamisest. Ilma struktuurse korrastamiseta kasvab püsikulu õpilase kohta ning need ressursid ei suundu hariduse kvaliteedi tõstmisse.

Tabel. Tulemusvaldkonna „Tark ja tegus rahvas“ mõõdikute sihttasemed ja tegelik täitmine

Mõõdik	Täitmine		Täitmine 2025	Sihttase 2025	Sihttase 2026	„Eesti 2035“ siht
	2023	2024				
Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal (kokku) Allikas: Eurostat	9,7%	11,0%	10,2%	9,1	8,9	–
Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal (mehed) Allikas: Eurostat	11,4%	13,3%	11,1%	11,1	10,8	–
Madala haridustasemega mitteõppivate 18-24-aastaste osakaal (naised) Allikas: Eurostat	7,8%	8,6%	9,2%	6,6	6,5	–
Eri- ja kutsealase haridusega täiskasvanute (25-64-aastaste) osakaal Allikas: Statistikaamet	74,9%	74,1%	73,8%	75,7	76,1	80%
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr formaal- ja mitteformaalõppes Allikas: Eurostat, Statistikaamet	23,2%	23,3%	23,8%	23,4	23,6	25%
Täiskasvanute elukestvas õppes osalemise määr informaalõppes Allikas: Statistikaamet	57,9%	59,9%	56,6%	kasvab	kasvab	kasvab
Aasta pärast lõpetamist nutika spetsialiseerumise kasvualadel rakendunute osakaal kõigist hõivatutest Allikas: Uuring „Edukus tööturul“	27,0%	26,2 %	-**	30	30	–
Ennastjuhtiv õppiija - akadeemiline taastenõtkus - agentsus - õpilaste autonoomiavajaduse tajutud toetamine Allikas: Riiklik rahuloluküsitlus	32,4 27,2 38,7	32,2 26,7 39,8	35,3 28,8 42,9	kasvab	kasvab	
Tiiptasemel oskustega õpilaste osakaal: funktsionaalne lugemisoskus Allikas: PISA uuring	10,6%	–	-*	13	–	–
Tiiptasemel oskustega õpilaste osakaal: matemaatiline kirjaoskus Allikas: PISA uuring	13,1%	–	-*	17	–	–
Tiiptasemel oskustega õpilaste osakaal: loodusteaduslik kirjaoskus Allikas: PISA uuring	11,6%	–	-*	14	–	–
Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga (%), koolieelse lasteasutuse õpetaja Allikas: Saldoandmik, EHIS, Statistikaamet	92%	90%	87%***	80,3	82,6	–
Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga, üldhariduskooli õpetaja Allikas: Saldoandmik, EHIS, Statistikaamet	120%	118%	114%***	107,1	112	–
Õpetajate keskmine töötasu võrreldes Eesti keskmise töötasuga, kutseõppeasutuse õpetaja Allikas: Saldoandmik, EHIS, Statistikaamet	117%	115%	111%***	107,1	112	–

Noorte usaldus riigi vastu Allikas: Rahvusvaheline Kodanikuhariduse Uuring ICCS	57%	–	<i>ei mõõdetud</i>	–	–	–
Eesti keele kui teise keele põhikooli lõpueksamil vähemalt B1-taseme saavutanute osakaal (%) Allikas: EHIS, Eksamite infosüsteem	52,3%	53,5%	46%	70%	72%	–
Vähemalt keskharidusega 20–24 a osakaal Allikas: Statistikaamet, Eesti tööjõu-uuring	83,3%	80,9%	83,2%	85,8%	86%	–
Õpetaja kutsekindlus: õpetajakoolituse lõpetanute osakaal, kes on pärast lõpetamist õpetajana töötanud viiel järjestikusel aastal (%) Allikas: EHIS	56%	60%	60%	57%	57%	–

* PISA 2025 tulemused avalikustatakse septembris 2026

** Edukus tööturul 2025 tulemused avalikustatakse sügisel 2026

*** Esialgsed andmed